

Nr 35.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 5 kap. 3 § strafflagen m. m.; given Stockholms slott den 30 december 1916.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om ändrad lydelse av 5 kap. 3 § strafflagen och
- 2) lag om ändrad lydelse av 4, 5, 6, 8 och 10 §§ i lagen den 27 juni 1902 angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran.

Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Berndt Hasselrot.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 5 kap. 3 § strafflagen.

Härigenom förordnas, att 5 kap. 3 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Har brott blivit begånget av någon, som fyllt femton, men ej aderton år, och dömes han härför till böter eller till fängelse i högst ett år eller till straffarbete i högst sex månader; må domstolen, där den brottsliges sinnesbeskaffenhet och omgivning samt graden av hans förståndsutveckling prövas sådant föranleda, förordna, att han skall, i stället för att undergå det ådömda straffet, insättas i allmän uppfostringsanstalt.

Förekomma på en gång till verkställighet sådant förordnande och annat tidigare meddelat beslut, varigenom samma person blivit dömd till straff, skall detta straff anses inbegripet i förordnandet, därest straffet utgöres allenast av böter. Lag samma vare, så framt genom beslutet ålagts fängelse eller straffarbete samt de förskyllda straffen tillsammans ej uppgå till mera än fängelse i ett år eller straffarbete i sex månader.

Inträffar sådant fall, att meddelat förordnande, enligt vad särskilt stadgas, är förfallet, gälle om det ådömda straffets förening eller sammanläggning med annat straff och om dess verkställande vad eljest är föreskrivet.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen förordnar.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 4, 5, 6, 8 och 10 §§ i lagen den 27 juni 1902 angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran.

Härigenom förordnas, att 4, 5, 6, 8 och 10 §§ i lagen den 27 juni 1902 angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran skola erhålla följande ändrade lydelse:

4 §.

Har minst ett år förflutit, sedan elev blivit i allmän uppfostringsanstalt intagen, äge anstaltens styrelse, därest sådant finnes för eleven gagneligt, tills vidare eller för viss tid överlämna honom till enskild vård och tillsyn eller anställa honom i tjänst eller yrke. Sådan åtgärd må ock tidigare vidtagas, om särskilda omständigheter det föranleda, och den myndighet, som över anstalten äger uppsikt, därtill samtycker.

Då elev sålunda överlämnas till enskild vård och tillsyn eller anställs i tjänst eller yrke, skall förbehåll göras om rätt för anstaltens styrelse att när som helst återtaga eleven; och vare styrelsen skyldig återtaga honom, om hans uppförande eller annat förhållande därtill föranleder.

Bliver elev sjuk och kan han ej å anstalten erhålla erforderlig vård, må styrelsen föranstalta om hans intagande å sjukvårdsinrättning, där han kan åtnjuta sådan vård. Kvinnlig elev, som befinnes vara havande, äger styrelsen överlämna till enskilt hem eller inrättning, där lämplig vård kan beredas.

Över elev, som vistas utom anstalten, skall styrelsen öva tillsyn. För

sådant ändamål äger styrelsen påkalla biträde av prästerskap, kommunal- eller polismyndighet.

5 §.

Då i allmän uppfostringsanstalt intagen elev vunnit nödig stadga i sinnesriktning och uppförande, skall han från anstalten utskrivas. Utan särskilt tillstånd av den myndighet, som över anstalten äger uppsikt, må dock utskrivning ej ske, förr än två år efter det eleven intogs i anstalten.

Senast då elev uppnått tjuguettt år, skall han utskrivas från anstalten.

6 §.

Under den tid, elev är vid allmän uppfostringsanstalt inskriven, stånde han under dess styrelses och föreståndares husbondevälde samt vare underkastad disciplinär bestraffning av dem.

Styrelsen har att för elev, som utskrives, utse första anställningen, vilken eleven icke äger att utan styrelsens tillstånd lämna, innan han fyllt tjuguettt år.

8 §.

Varder någon, sedan domstol förordnat om hans insättande i allmän uppfostringsanstalt, men innan han från anstalten utskrivits, övertygad att hava begått annat brott, vare förordnandet förfallet.

Förekomma på en gång till verkställighet sådant förordnande och annat beslut, varigenom samma person blivit dömd till straff, vare förordnandet ock förfallet, så framt genom beslutet ålagts fängelse eller straffarbete samt de förskyllda straffen tillsammans uppgå till mera än fängelse i ett år eller straffarbete i sex månader.

10 §.

Allmän uppfostringsanstalt äger att för elevs vård och underhåll av elevens egna medel eller hos hans föräldrar uttaga gottgörelse intill ett belopp av 40 öre för varje dag, eleven vårdats vid anstalten eller utom anstalten på grund av åtgärd enligt 4 § 3 mom., dock icke för längre tid än till dess eleven uppnått aderton år. För kostnad, som anstalten fått vidkännas för elevs vård och underhåll utom anstalten till följd av åtgärd,

som avses i 4 § 1 mom., äger anstalten rätt till dylik gottgörelse, dock ej med högre belopp än 30 öre för varje dag. För vad av förenämnda gottgörelse ej kan utfås, äge anstalt, som ej upprättats av staten, undfå ersättning av statsmedel.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1917 utom såvitt angår den ändrade lydelsen av 8 § i lagen den 27 juni 1902 angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran, i vilken del lagen träder i kraft den dag Konungen förordnar. Å elev, om vilkens intagande i allmän uppfostringsanstalt förordnande meddelats före den 1 juli 1917, skola dock 5 och 6 §§ icke i sin genom denna lag ändrade lydelse äga tillämpning.

---

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 15 december 1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
von SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMÄN,
BROSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Hasselrot anmälde
det av fattigvårdslagstiftningskommittén den 2 december 1915 avgivna
betänkande med förslag till lag om ändring av 5 kap. 3 § strafflagen
m. fl. författningar ävensom

de yttranden, vilka på grund av remiss den 23 december 1915 av-
givits över nämnda betänkande av fängvårdsstyrelsen, styrelsen för statens
uppfostringsanstalt å Bona och styrelsen för svenska diakonissällskapet samt
av Kungl. Maj:ts befallningshavande i Östergötlands och i Jönköpings län.

Sedan departementschefen lämnat en redogörelse för betänkandets inne-
håll, uppläste departementschefen följande däri ingående lagförslag, näm-
ligen förslag till

- 1) lag om ändrad lydelse av 5 kap. 3 § strafflagen; samt

2) lag om ändrad lydelse av 4, 5, 6 och 8 §§ i lagen den 27 juni 1902 angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran; varande förslagen av den lydelse bilagorna A och B vid detta protokoll utvisa.

Departementschefen hemställde härefter, att för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler lagrådets utlåtande över förslagen måtte genom utdrag av protokollet inhämtas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet

N. Beite.

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av 5 kap. 3 § strafflagen.

Härigenom förordnas, att 5 kap. 3 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Har brott blivit begånget av någon, som fyllt femton, men ej aderton år, och dömes han härför till böter eller till fängelse i högst ett år eller till straffarbete i högst sex månader; må domstolen, där den brottsliges sinnesbeskaffenhet och omgivning samt graden av hans förståndsutveckling prövas sådant föranleda, förordna, att han skall, i stället för att undergå det ådömda straffet, insättas i allmän uppfostringsanstalt.

Förekomma på en gång till verkställighet sådant förordnande och annat tidigare meddelat beslut, varigenom samma person blivit dömd till straff, skall detta straff anses inbegripet i förordnandet, därest straffet utgöres allenast av böter. Lag samma vare, om straffet utgöres av fängelse eller straffarbete eller sådant straff och böter samt de förskyllda straffen tillsammans ej uppgå till mera än fängelse i ett år eller straffarbete i sex månader.

Inträffar sådant fall, att meddelat förordnande, enligt vad särskilt stadgas, är förfallet, gälle om det ådömda straffets förening eller sammanläggning med annat straff och om dess verkställande vad eljest är föreskrivet.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen förordnar.

Bilaga B.

Förslag

till

Lag

**om ändrad lydelse av 4, 5, 6 och 8 §§ i lagen den 27 juni 1902
angående verkställighet av domstols förordnande om tvångs-
uppfostran.**

Härigenom förordnas, att 4, 5, 6 och 8 §§ i lagen den 27 juni 1902 angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran skola erhålla följande ändrade lydelse:

4 §.

Har minst ett år förflutit, sedan elev blivit i allmän uppfostringsanstalt intagen, äge anstaltens styrelse, därest sådant finnes för eleven gagneligt, tills vidare eller för viss tid överlämna honom till enskild vård och tillsyn eller anställa honom i tjänst eller yrke. Sådan åtgärd må ock tidigare vidtagas, om särskilda omständigheter det föranleda, och den myndighet, som över anstalten äger uppsikt, därtill samtycker.

Då elev sålunda överlämnas till enskild vård och tillsyn eller anställs i tjänst eller yrke, skall förbehåll göras om rätt för anstaltens styrelse att när som helst återtaga eleven; och vare styrelsen skyldig återtaga honom, om hans uppförande eller annat förhållande därtill föranleder.

Bliver elev sjuk och kan han ej å anstalten erhålla erforderlig vård, må styrelsen föranstalta om hans intagande å sjukvårdsinrättning, där han kan åtnjuta sådan vård. Kvinnlig elev, som befines vara havande, äger styrelsen överlämna till enskilt hem eller inrättning, där lämplig vård kan beredas.

Över elev, som vistas utom anstalten, skall styrelsen öva tillsyn. För

sådant ändamål äger styrelsen påkalla biträde av prästerskap, kommunal- eller polismyndighet.

5 §.

Då i allmän uppfostringsanstalt intagen elev vunnit nödig stadga i sinnesriktning och uppförande, skall han från anstalten utskrivas. Utan särskilt tillstånd av den myndighet, som över anstalten äger uppsikt, må dock utskrivning ej ske, förr än två år efter det eleven intogs i anstalten.

Senast då elev uppnått tjuguet år, skall han utskrivas från anstalten.

6 §.

Under den tid, elev är vid allmän uppfostringsanstalt inskriven, stånde han under dess styrelses och föreståndares husbondevälde samt vare underkastad disciplinär bestraffning av dem.

För utskriven elev har styrelsen att, intill dess han fyllt tjuguet år, utse tjänst eller anställning, vilken han icke utan styrelsens tillstånd må lämna före denna ålder.

8 §.

Varder någon, sedan domstol förordnat om hans insättande i allmän uppfostringsanstalt, men innan han från anstalten utskrivits, övertygad att hava begått annat brott, vare förordnandet förfallet.

Förekomma på en gång till verkställighet sådant förordnande och annat beslut, varigenom samma person blivit dömd till straff, vare förordnandet ock förfallet, så framt genom beslutet ålagts fängelse eller straffarbete samt de förskyllda straffen tillsammans uppgå till mera än fängelse i ett år eller straffarbete i sex månader.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen förordnar; dock att rörande tiden för utskrivning av elev, om vilkens intagande i allmän uppfostringsanstalt förordnande meddelats, innan lagen trätt i kraft, skall gälla vad för närvarande finnes stadgat.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd torsdagen den
21 december 1916.*

Närvarande:

Justitieråden BERGMAN,
SJÖGREN,
Regeringsrådet PALMGREN,
Justitierådet DYBERG.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 15 december 1916, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag om ändrad lydelse av 5 kap. 3 § strafflagen och
- 2) lag om ändrad lydelse av 4, 5, 6 och 8 §§ i lagen den 27 juni 1902 angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av häradshövdingen Jacob Linders.

Lagrådet yttrade:

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 5 kap. 3 § strafflagen.

För vinnande av större följdriktighet i redaktionellt hänseende hemställes, att — i anslutning till avfattningen av 8 § i följande lagförslag — åt andra punkten av andra stycket må givas följande lydelse: Lag samma vare, så framt genom beslutet ålagts fängelse eller straffarbete samt de förskyllda straffen tillsammans ej uppgå till mera än fängelse i ett år eller straffarbete i sex månader.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 4, 5, 6 och 8 §§ i lagen den 27 juni 1902 angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppföstran.

4 §.

Det till denna paragraf gjorda tillägget torde måhända påkalla jämkning av stadgandet i 10 § om rätt för anstalt att av elevens egna medel eller hos hans föräldrar uttaga gottgörelse.

6 §.

Med hänsyn till den befogethet, som tillkommer styrelsen jämlikt 4 §, synes den i andra stycket av 6 § införda utsträckningen av styrelsens behörighet att för elev utse tjänst eller anställning vara obehörlig. Det föreslagna stadgandet torde ock i tillämpningen kunna medföra svårigheter som icke äro förenade med nuvarande bestämmelser. Om i anledning härav dessa bestämmelser i huvudsak synas bära bibehållas, lär dock av den förhöjning av åldersgränsen, som i 5 § föreslagits, påkallas sådan jämkning i avfattningen av andra stycket av 6 §, att elev, för vilken styrelsen utsett första anställning, ej må utan styrelsens tillstånd lämna denna, innan han fyllt tjuguet år.

Slutbestämmelsen.

Tillräckliga skäl torde ej föreligga att uppskjuta ikraftträdandet av stadgandena i 4, 5 och 6 §§ i avbidan på anskaffandet av de nya anstaltsplatser, som bliva nödiga i följd av den föreslagna lagen om ändrad lydelse av 5 kap. 3 § strafflagen och det därmed sammanhängande stadgandet i 8 § av förevarande lagförslag.

Förbehåll om fortfarande tillämpning av nu gällande bestämmelser å äldre förordnanden torde bära göras icke blott i fråga om det i den föreslagna övergångsbestämmelsen åsyftade stadgandet i 5 § utan även beträffande föreskriften i andra stycket av 6 §. Ett sådant förbehåll synes bära ske, vare sig det remitterade förslaget i denna del bibehålles eller lagrådets hemställan om ändring av det föreslagna stadgandet vinner beaktande.

Ur protokollet

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 30 december 1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
von SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Hasselrot anmälde lagrådets den 21 innevarande månad avgivna utlåtande över de den 15 i samma månad till lagrådet remitterade förslagen till

- 1) lag om ändrad lydelse av 5 kap. 3 § strafflagen och
- 2) lag om ändrad lydelse av 4, 5, 6 och 8 §§ i lagen den 27 juni 1902 angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran.

Efter att hava redogjort för utlåtandets innehåll anförde departementschefen:

»Vad först beträffar förslaget till lag om ändrad lydelse av 5 kap. 3 § strafflagen torde åt andra punkten av andra stycket böra givas den förändrade avfattning, som av lagrådet föreslagits.

Lagrådets anmärkning vid 4 § av förslaget till lag om ändrad lydelse av vissa §§ i lagen den 27 juni 1902 angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran synes mig böra föranleda jämkning av föreskrifterna i 10 § samma lag om rätt för allmän uppfostringsanstalt att för elevs vård och underhåll uttaga gottgörelse av elevens egna medel eller hos hans föräldrar; och torde denna jämkning lämpligen böra ske genom att likställa de fall, som avses i tillägget till 4 §, med elevs vård inom uppfostringsanstalten.

Den i 6 § av 1902 års lag föreslagna utsträckningen av rätten för anstaltens styrelse att utse tjänst eller anställning åt definitivt utskrivnen elev synes mig ej vara av så stor betydelse, att en ändring av vad nu gäller kan anses vara motiverad. Såsom lagrådet anmärkt, torde stadgandet också i tillämpningen kunna medföra svårigheter. Ändringen av detta lagrum torde därför böra inskränkas till den jämkning i dess avfattning, som påkallas av ändringen i 5 §.

Lika med lagrådet finner jag skäl ej föreligga att göra ikraftträdandet av 4, 5 och 6 §§ i lagen angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran i deras nya lydelse beroende på anskaffandet av nya anstaltsplatser. Så väl dessa §§ som den ändrade 10 § av samma lag synas böra träda i kraft å dag, som redan vid lagens utfärdande bestämmes, exempelvis den 1 juli 1917. Härvid lärer dock, på sätt lagrådet hemställt, jämväl 6 § böra undantagas från tillämpning beträffande elev, om vilkens intagande i allmän uppfostringsanstalt förordnande meddelats, innan nya lagen trätt i kraft.

I enlighet med vad nu anförts har jag låtit omarbета de ifrågavarande lagförslagen.

Det av fattigvårdslagstiftningskommittén avgivna betänkandet rörande minderåriga förbrytare innehöll, utom de nu anmälda, av lagrådet granskade lagförslagen, även utredning och förslag rörande anskaffande av de anstaltsplatser, som erfordrades på grund av den ändrade lydelsen av 5 kap. 3 § strafflagen. Vad angår platser för minderåriga förbrytare av mankön gick kommitténs förslag ut på att en utvidgning skulle äga rum av den nuvarande uppfostringsanstalten å Bona, för vilket ändamål kommittén låtit uppgöra ritningar och kostnadsberäkningar. Med hänsyn till de höga kostnaderna för ett sådant byggnadsföretag och angelägenheten av att under nuvarande förhållanden inskränka statens utgifter till vad som kan anses oavvisligen nödvändigt har jag ej trott mig kunna föreslå Kungl. Maj:t att till 1917 års riksdag framlägga proposition i detta ämne. Då den

föreslagna lagen om ändrad lydelse av 5 kap. 3 § strafflagen emellertid bör träda i tillämpning så fort som möjligt efter antagandet och för tillämpningen därav förutsättes anskaffandet av nya anstaltsplatser, lärar byggnadsfrågan böra upptagas så snart lämpligen ske kan, efter det lagen antagits.»

Sedan härefter de omarbetade lagförslagen upplästs, hemställde departementschefen, att de båda lagförslagen måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Israel Myrberg.
